

MAGYAR KURIR

Bétsből, Januárius' 16-dikán 1818.

Orosz Birodalom.

Moskvában nem régiben ez a' figyelmetességet érdemlő, tsupa szeretetet, és szelidséget lehellő Manifestum tétetett közönségessé: „Mi *I. Sándor* Isten' kegyelméből minden Oroszoknak Császára 's a' többi. „Az a' már régtől fogva az Orosz Birodalomban, nevezetesen pedig *Zarizinhez* közel *Sareptában* lakó Augustana Vallástételt követő Gyülekezet, melly a' jámbor és keresztyéni élet mellett, munkássága, gazdálkodása, ditséretes gondolkozása, és példás magaviselete által magát megkülömbözteti, mind Óseinktől, mind tőlünk, időről időre olyan privilegiumokat kapott, mellyek őket polgárokhoz illő állapotba helyheztetvén, alkalmatosságot adtak nekik arra, hogy ditséretet érdemlő munkáikat folytathassák, és a' Birodalomnak hasznos polgárai válhatnának belőlök. De még a' *Liflandiában, Estlandban* és *Curlandban* lévő Evangelicusoknak mind ez ideig ezen jussok nem voltak megadva. Ezeknek az ő illendő életelmódja, abbeli buzgó iparkodások, hogy foglalatosságaikat békeségesen és rendesen folytathassák, az ő mind szóval mind példában kimutatott előmenetelek a' jó erköltsökben, kiváltképpen a' föld mivelők részéről, mind inkább inkább a' Keresztyén Vallás parancsolatai szerint formálják az ő tselekedeteiket, és ennél fogva őket minden figyelemre, és oltalomra méltókká teszik. Ehez képest jónak és igazságosnak találtuk, hogy az említett három Tartomá-

nyokban lakó Augustana Vallástételt követő Felekezet, mind azokban a' jussokban és privilegiumokban részesüljön, mellyekkel a' Sareptában lakozók bírnak. Annakokáért. 1) megerősítjük ezen Gyülekezeteknek vallási szabadságokat, úgy hogy a' náluk szokásban lévő rendszabások, szokások, és Vallási Felekezeteknek tudománya szerint gyakorolhassák vallásokat, és megengedjük, hogy a' magukat előadó esetekben ezen Felekezetnek a' tagjai a' magok rendtartásaik szerint tsupán tsak szóval való fogadás-tételnél fogva eskettessenek-meg; kivévén a' hívségi, és a' jobbágyi hitet, mellyet, mihelyt valaki közzülök azt leakarja tenni, úgy kell neki letenni, mint minden mi egyéb hív jobbágyaink azt tselekedni köteleztetnek. 2) Ugyan azon Gyülekezet tagjainak menengedjük, a' mint már eddig is történt, hogy a' *Lettusoknak, Esthusoknak* és egyebeknek, a' kik azt kívánják, javára és lelkek' idvességére, a' városokban, helységekben, és falu helyeken, imádkozó házakat, vagy öszvegyülekező helyeket építhessenek, elrendel-hessenek, és tulajdon felvigyázások alatt tarthassanak, a' föld tulajdonosságának engedelmével, és a' városi felsőségnek tudtával, vagy akarmi kártétel nélkül. Ezen az imádkozó vagy gyülekező helyeken, valakik tsak kívánnak, szabadon öszve seregelhetnek, az eddig szokásban lévő rendtartás szerint, kivévén a' rendes istentiszteletre határozott órákat, és a' munkától üres időt. Ezek az imádkozásra, a' Sz. Irásnak olvasására, és jó er-

költsőknek formálására való öszvegyülekezések, az Evangelicus Gyülekezet legöregebb tagjainak felvigyázása alatt történjenek meg. 3) Az ezuttal a' nevezett 3 Tartományokbeli Gyülekezeteknek kezeiken lévő földbirtokok, az ezeken lévő házikészületekkel egyetemben, vagy a' mit még ezután fognak szerezni, és építeni, valamint a' Gyülekezetek legöregebb Tagjainak házaik is, minden megháborítás nélkül való bírásra, a' jus és törvény szerént által adatnak; úgy hogy ezeket a' földbirtokokat, házi készületeket, és házokat, ha tsak valami egyes személyt különösen nem illetnek, hanem az egész Társaságéi, semmi feltétel alatt sem el nem lehet adni, vagy idegeníteni, sem semmiféle adásvevési levelet fellettek készíteni nem szabad. 4) Mivelhogy a' Gyülekezethez tartozó fundusokon a' gyermekek nevelését, és oktatását tárgyzó intézetek vannak; nem tsak ezeket lehet ezután is folytatni, hanem az Elöljáróknak tetszése szerént újakat is lehet felállítani. Ezek az intézetek egyenesen az említett Elöljáróknak felvigyázása, és kormányozása alatt legyenek. Egyébaránt nintsen sem az egyházi sem a' világi felsőségek megtiltva, hogy ezen Intézeteket megtekintsék, és megtudják, hogy miben van az állapotjuk. 5) Midőn mi ezen Gyülekezet Tagjainak szabadságot adunk arra, hogy az Isten-tiszteletet, és a' könyörgéseket tulajdon Vallási felekezeteknek rendszabásai szerént vihessék, véghez minden lakóhelyeikben, és házaikkban, ugyan akkor arra is engedelmet adunk nekik, hogy Püspökjeik által felszenteltetett Predikátorok minden egyházi foglalatosságokat teljesítsenek a' Német hívek, ezen valóságos tagjai között az Evangelica Gyülekezetnek. 6) Minden az említett 3 Tartományokban most lakó, vagy ezután ott megtelepedő Tagjait az Evangelica Gyülekezetnek tulajdon kegyelmes oltalmunk alá

veszszük, és a' Sareptai Gyülekezetnek adott privilegiumoknak fundamentoma szerént azt rendeljük, hogy közülök mind azok, kik városokban, plántahelységeben és falukon laknak, és akármi mesterséget vagy munkát üznek, a' tzehekbe való irattatástól menttek legyenek. 7) Császári szavunkra fogadjuk, hogy sem azon Evangelicusok közül, kik az említett Tartományokban most laknak, vagy jövendőben oda fognak jönni, és a' kik a' Társaságnak valóságos Tagjai, senki, sem ezeknek gyermekeik 's maradékaik, soha tulajdon akaratjuk nélkül katonai vagy polgári szolgálatra fel ne véteszenek, vagy be ne irattassanak. Ehez képest mostantól fogva örökre minden birtokait, és lakásaikat mindenféle bekvártélyozás, postáknak tartása, fuvarállitás, és más hasonló terhek alól felszabadítjuk őket. Minthogy azonban az ő birtokaik az említett Tartományokban tsekélyek, valamint ők magok sem nagy számmal vagynak: tehát az ő hasznos munkálkodások tekintetéből a' főtől fizetendő adót és más rendesen folyó adózásokat elengedjük nekik. Majd mikor idővel birtokaik jól megnevekednének, a' Kormány akkor megfontolhatja, mitsoda mérséklett adókat kelljen reájok vetni, a' Sareptai Társaság adózásaihoz képest. 8) Szabad lesz nekik tulajdon kebelekből magoknak Elöljárókat választani, kik a' Belső dolgokra ügyelő Ministernek felvigyázása alatt álljanak. Ezeknek az Elöljáróknak megengedődik, tulajdon petsétekkel élni, és az említett Tartományokban lakó tagoknak az országnak belső részébe való utazásra és tartózkodásrapasusokat adni. A' külföldre való utazásra, és az Orosz Birodalomba való visszatérésre, az öregeknek tudtáva, azok a' hivatalok fognak nekik utilevelet adni, mellyek egyéb külföldre utazóknak adnak. 9) Ezen társaság' minden tagjainak, és maradékaiknak szabadságot adunk,

hogy tulajdon vagyonaikkal tetszések szerint bánhassanak; de ha valaki a' most ott lakó atyafiak vagy maradékaik közül valaha az Orosz Birodalomból minden értékével együtt ki akar költözni, köteles lesz, az Orosz Birodalomban szerzett tőkepénzből a' három esztendei keresményét, a' szerént a' mint arról az Elöljárók lelkiismeretek szerint jelentést fognak tenni, vissza fizetni. Ezen principium szerint kell azzal a' vagyonnal is bánni, melly a' társaság olyan tagjainak hála után megmarad, kiknek örökösseik külső országokban élnek, ha azt az örökségnek jussa szerint oda kell küldeni; de elébb kötelesek a' vének a' megholttnak mind közönséges, mind különös adósságait kifizetni. Ha valaki örökös nélkül hal meg, és nem tett testamentomot; tehetsége szálljon a' Társaságra, annélkül, hogy a' Fiscus valamit lehuzna belőle, éppen csak a' megholt adósságait vévén-ki. 10) A' Sareptai társaságnak Petersburgban lévő Ágensére ki a' Belső dolgokra ügyelő Ministernek felvigyázása alatt folytatja ezen gyülekezetnek dolgait, ezen napkeleti tenger mellett fekvő tartományokban lakó atyafiak is egyes bajos dolgaikat engedel-münkel rá bízhatják. Hasonlóképpen minnyájan ezen felekezetbeliek egyedül a' helyi dolgokra ügyelő Ministertől függenek minden tekintetben, szintűgy mint a' Sareptaiak. Ezen Császári levelünknek beérkezésére minden tisztviselőknek, és törvényszékeknek parantsoljuk, hogy ezen társaságnak most élő tagjait, és ezeknek maradékait, nem csak a' kezeik közt lévő földeknek, házaknak és más vagyonaiknak nyugodalmasan való birásában, és a' tőlünk nekik adott szabadsági jussokkal való élésben megtartani, hanem a' szükség úgy hozván magával, őket minden megkárosítástól védelmezni, és előljáróiknak kívánságára erántok minden némű segedelemmel, oltalommal és párt-

fogással lenni igyekezzenek. Költ Moskvában Oct. 27-dikén 1817."

„Sándor.

* * *

Mihelyt a' Szent Szövetség Tractatusa közönségesen kihirdettetett, egyszerűbe megparantsolta a' Zsinat, hogy az kinyomtatódjék, minden templomokban kifüggesztessék, rézbe metzettessék, és egyszersmind hogy a' predikázióknak materiáji abból vétetődjenek. Dec. 27-dikén az Istentiszteletre, és nép'megvilágosodására ügyelő Minister *Goliczyn* Herczegnek javallására, ilyen foglalatu parantsolatot adott-ki a' Császár: „hogy az említett Tractatus az ugyan azon alkalmatossággal költ hirdetéssel egyetemben minden városi és falusi templomokban, Septombernek 14-dik (a' mi számlálásunk szerint 26-dik) napján, mint a' melly napon az alá iratott, minden esztendőben közönségesen felolvastasson."

* * *

Az Orosz Birodalomban eddig az ideig nem akadtak köszénre. Most, minekutánna a' Császár ö Felsége ezen igen hasznos tűzimateriának feltalálását hathatósan ébresztette volna, *Tulához* közel egy helyen igen szerentsés próbák tétettek arra nézve. *Tula*, egy hasonló nevű kerületnek fő városa, mintegy 30 Német mértföldnyire fekszik Moskvához, az *Ufa* folyóvizé partján, és híres vashámorjairól, mint szinte Bonaparténak lerontására tett haszontalan iparkodásról esmeretes. Az Orosz Udvarnak az Anglus Udvarnál lévő Követe *Liewen* gondolta-ki a' köszén felfedezésére való plánumot. Egy Skotziai születésű férfiú *Cognure* a' próbatételnek a' Directora, ki már egyszer társaival Tulából megfordult, a' telet Moskvába akarja tölteni, és innen fog ismét, mihelyt az csak idő engedi, vissza térni.

* * *

Petersburgban 1816-ban 7888 gyer-

**)

mekek születtek, 1111-en házasságon kívül, melly summa az egésznek egy hetedrésze. A' megholtak között 114-en vízbe fultak, 14-en magok magokat felakasztották, 12-en nyakokat elvágták, 5-en méreggel ölték-meg-, 4-en meglőtték magokat, és 2-ten elégték. Himlőben 603-an haltak-meg. 1815-ben a' szerént a' laistrom szerént mellyet a' zsinat adott ki, az egész Orosz Birodalomban 1,298,461 gyermekek jöttek világra. Meghaltak 890,988 emberek, kik közzül 623-an 100, — 209-en 105, — 123-an 110, — 72-en 115, — 31-en 120, — 13-an 125, — 6-an 130 esztendőn fellyül éltek, és egy 155 esztendőt ért. Többen születtek ezen felszámlálás szerént 407, 473-al mint meghaltak. 332,703 házas párok keltek össze. Hanem ez a' laistrom tsak a' Görög-Orosz Vallásuakat illeti, más vallásuak nintsenek benne számba véve.

Frantzia Ország.

A' Király ö Felsége a' thronuson ülve, és a' Kir. Hertzegektől és Hertzegasszonyoktól körülvéttelve fogadta-el a' multt Dec. 30-dikán a' Párisi Nemzeti, — Királyi Testörző-, és Párisi várörző seregek' tisztjeinek új esztendeji szerentséltető jó kívánásaikat. A' következő napon az Orzágnak Cancellarius, és *de Serre* úr vezérlése alatt a' két Kamaráknak Követségeik tették szerentséltető tiszteletjeiket ö Felségének, kit a' Királyi vérből való Herczegek, Ministerek, Marsallok, 's a' t. vettek körül. Ugyan ezen Követségek *Angouleme* Herczegasszonynál és a' Kir. Herczegeknél is udvaroltak.

Dec. 31-dikén egy olyan Kir. Végzés tétetett közönségessé, mellyben egy előrekészítő katona-oskolának felállítása rendeltetik. Ebben az Intézetben az olyan katona tiszteknek gyermekeik neveltetnek a' Státus költségén, kik megkülömböztetéssel szolgáltak, azomban nintsen annyi jószágok hogy gyermekeiket

illendően neveltethetnék. Az ilyen nevéndékeknek száma 200-ra van határozva, hanem egészen 500 nevéndékből fog az Intézet állani, 200-a olyan ifjakkból telvén ki, kik tulajdon költségeken kívánnak ezen Intézetben neveltetni. Az olyan árváknak van legelső jussok az ingyen való felvétetésnek kérésére, kiknek atyáik vagy a' tsatapiatzon, vagy a' háboruban nyert sebeikben haltak-meg.

* * *

Egész Frantzia Orzágnak a' földje öszveséggel, és különösen, a' szerént a' mint annak hasznát veszik, az abból bejövő haszonnak kitételével együtt, e' következő módon adódott a' Finantzia' Ministerének be: „ Frantzia Orzágnak földje, Corsicát ide nem értvén, 51 millió, 910,062 hold földet, 85 Departamentumokat, 2669 kantonokat, 38,990 helységeket foglal magában. A' fekvő, épület nélkül való olyan birtok, melytől adót kell fizetni, áll e' következő kitételekből, mellyek mellé a' belölök bevétetni szokott haszon is oda kaptosztatik:

hold, behoz Frnkt.

1) Szántóföld van	22,818,000.	600,191,000
2) Gyümölsős kert	359,000.	26,787,000
3) Veteményes kert	328,000.	23,187,000
4) Szőlőhegy	1,977,000.	86,064,000
5) Legelő	3,525,000.	45,320,000
6) Rét	3,488,000.	184,760,000
7) Vágni való fát termő erdő	5,126,000.	73,463,000
8) Fanevelő erdő	460,000.	5,083,000
9) Gesztenyefás erdő	406,000.	4,410,000
		's a' t.

Az épületben álló adófizetés alá vetetett birtok —

áll:

1) 5,441,000 házból	
melly behoz	503,193,000 Frnkt.

2) 76,000 malombol	18,450,000 Frnkt.
3) 35,000 Hutákból	
's fárikákból .	7,509,000 „

Az épületben álló adófizetés alá nem vettett birtok áll 56,000 Templomokból, és 22,000 olyan épületekből, mellyek vagy a' Statuséi, vagy közönséges szolgálatra vannak rendelve. Ehez képest a' Frantzia földnek fele szántó földből, 1/9 vágni való fáttermő erdőből, 1/15 legelőből, majd tsaknem szinte annyi rétből 1/100 fanevelő erdőből, 3/100 kertből, 1/15 építelendő földből állana. Nem egészen két század részét borítják az egészen épületek. A' mi pedig a' hasznat illeti, abból 2/5 a' szántóföldekre 1/5 az épületekre 1/8 a' rétekre, 1/17 a' szőlőhegyekre 1/20 erdőségre, 1/30 a' legelőkre esik.

A' Frantzia Kormány egynéhány hónapoktól fogva *Brest*, *Toulon*, és *Rochefort* városokban arra való próbákat tétetett, hogy azt ki lehessen tanulni, vallyon a' tenger vizét nem lehetne-é ihatóvá, és az ételkészítésre alkalmatossá tenni tűzön való leeresztés által. Az e' végre tett próbatételeknek kivántt kimenetelek lett; mert az így elkészített vizet halálra szententziáztatott rabokon megpróbálván, úgy találták, hogy legalább is egy hónapig lehet azzal az egészségnek legkissebb kótkáztatása nélkül élni.

Északi Amerika.

A' *Washingtoni* újságban egy hivatalos jelentés tétetett közönségessé, mellyből világosan lehet látni, hogy Oct. 29. dikén az *Erie* Tava partjain valósággal alkura léptek egymással az Északi Amerikai Praesidenstől kinevezett Commissariusok, u. m. Kormányozó *Casz*, 's Generalis *Mac Arthur*, — és az ott lévő nemzettségeknek *Viandot*, *Delewart*, *Schwanes*, *Seneca*, *Ottavai*, *Chippewa*, és *Potowatamy* nevü fejeik. Ezen

egyességnél fogva azok a' nemzetek mind azt a' földet kibotsátják kezeik közül, melly az Ohio Statusa kerületében őket illette. Ugyan ezen egyezés szerént az Indusok nem költöznek az említett földről ki, hanem Ohio Statusa minden különös törvényeinek, és az Északi Amerikai Szabad Statusoknak magokat alájok vetik. Megtartanak ök a' magok számára bizonyos darab földeket, mellyek körül belől 300,000 holdat tesznek. Ezeket az Elölülő Patense szerént, minden adófizetés nélkül birhatják, mig tsak akarják, ha pedig elakarják adni, az Elölülő engedelmé nélkül ezt is megtehetik. Az által engedett földek 7—8 millió hold szántóföldet tesznek, mellyek mind olly jók mint a' köztársaságnak a' legjobb földjei. Különösen azokra nézve hasznosok azok, kik Uj Angliából, vagy New-Yorkból kivándorlanak, hogy ott megtelepedjenek. Egyébaránt ennek a' lépésnek az Eszaki Amerikai Szabad Statusokra nézve még az a' haszna is van, hogy ezen új birtokok az északnyugoti határszéleknek megerősítésére szolgálnak. Végre ebből az is lesz, hogy a' veres lakosok a' fejer Európaiakkal jobban öszve fognak elegyedni.

Svédzia és Norvégia.

Az Ország' Rendjei még a' múlt esztendeji Dec hónap 18. dikán szándékoztak köszönő tiszteletteleiket a' Király 's Koronaörökös előtt tenni, de ez akkor a' Koronaörökösnek beteges állapotban való léte miatt elmaradt. Meg volt határozva, hogy ő Felségének a' Királynak mitsoda kegyelmei, és hasznos rendelkezései lennének, külön külön mindenik Ország Rendje köszönettévő beszédének a' tárgyai. Hanem ezen materiáknak a' száma még azután is nevedett. Nevezetesen a' Parasztok Rendje a' közönségesen meghatározott kegyelmekhez adta

még azt is, hogy ő Felsőge a' Koronajóságától fizetendő adóknak letevését elhallasztotta. — Hogy *Schoonenbe* a' Koromány gabonát vétetett, a' mi igen nagyot segített a' föld művelőkön, ezt is most akarták megköszönni, de illendőbbnek itélték ezen köszönetet egy tsupán tsak e' végett rendeltt Követség által megtenni. Gróf *Brahe* vezérlése alatt végre egy sereg mindenféle kربول való *Mal-möhuslehn*i lakosok öszve adták magokat, és a' Királynak 's Koronaörökösnek udvarlására mentek. A' különböző Ország rendjeinek majd mind egy foglalatú köszönettételeikre a' Koronaörökös ezen rövid de velős beszéddel válaszolt:

„Uraim! Mikor az a' boldogító érzés örvendezteti a' Fejedelemnek szivét, hogy polgártársainak hasznokra volt, azt kell még neki különösen ohajtani, hogy véghez vitt szolgálatai egyenesen itélesenek-meg. Tudják az Urak, hogy én az Urak köszönetét nem vadásztam, de örülök rajta, és számot adok az Uraknak érte. Valahányszor jó akaratomnak jelét mutathatom az Uraknak, mindannyiszor valóságos elégtételt érzek, és minden adandó alkalmatossággal, egész bizodalommal hozzám folyamodhatnak az urak.“

H e l v é t z i a.

A' *Berna* mellett fekvő *Bremgarten* nevü várban egy Orosz templomot állitnak most fel, mellyben az Istentisztelet a' Görög Vallásnak tzeremoniáji szerént fog gyakoroltatni. Nyoltz kotsikon érkeztek-meg az Orosz Birodalomból az ezen szent tzélra megkivántató személyek. Tulajdonképpen a' Bernában lévő Orosz követségnek, és *Constantin* Nagy Herczegasszony Udvarának a' kedvéért mondják, hogy ez történik. Egyébránt pedig azt is gondolják másik okának, hogy az Orosz Császár azt akarja, hogy azok a' tanuló ifjak, kik az ő Sta-

tusaiból *Hofwylben* neveltetnek, mint p. o. a' *Surarow* Herczegek és egyebek, az ő hazai vallásokat itt is gyakorolhassák, és született nyelveket is ennél fogva ne felejtseék-el; és éppen ezért kellett ezen Templom helyévé *Bremgartenek* választatódni, hogy így az említett tzélt annál könnyebben el lehetne érni.

Stajer Ország.

A' halott temetés után való vendégeskedés, vagy az úgy nevezett halotttor itt is mint sok helyeken, szokásban volt. De valamin tsak abból is megtetszik, hogy nagyon oktalan szokás ez, mivel egy palérozott nemzetnél sints módiban: szinte olly nyilván bizonyítják annak káros voltát azok a' több izben tapasztalt rossz következtések, mellyek abból származnak. Illyen nevezetesen az is a' mi *Pettau* körül mostanában történt. Meghal egy tehetős parasztnak a' felesége ezen a' vidéken. Egyszeribe öszvetzitalják az atyafiakat, és az iminnen amonnan megérkezett rokonok temetés után torhoz ülnek. Ezen torra disznót öltek, kenyeret sütöttek, és a' szobát keményen befütötték a' halottas háznál. Ezen forró melegszobába ettek ittak a' szomorú felek. De bezzeg megadták az árrát a' vendégeskedésnek. Mind egy lábíg megbetegedtek, és tsak két hétre a' torozás után 6-an haltak-meg. A' megholt testvérjét nem régen temették-el. Öten fekűttek akkor, mikor *Pettauból* ez a' tudósítás el indult, a' halálos ágyon, t. i. a' megholtnak az Ura, a' fia, ennek a' sógora, sogorasszonya, és testvérhuga. Még a' távolabb lakozókrol eddig az ideig semmi hír sem érkezett. Bártsak ezen szomorú példa másokat megtanítna, hogy egy ollyan rossz szokást, mellyben külföldben sints semmi okosság, hagynának-el.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

B é t s.

Ugy tetszvéen ő Cs. Kir. Felségének, hogy az Alsó Austriai Landrecht nevű Törvényszéknél lévő Vice-Proesidensi Hivataitól az azzal eddig egybekaptsoltatva volt Alsó Austriai Kereskedő-és Váltó-Törvényszéknek Elölülése ez uttal külön választassék, az elsőbbre ugyan a' Cs. Kir. legfelsőbb Igasságkiszolgáltatási hivatalnál Udvari Tanátsos *Fürstenbusch* Grófot, az utolsóbbra pedig ugyan azon Törvényszéknek Udvari Tanátsosi rangot viselt Nemes *Stöger* urat, még pedig emezt taksza nélkül, méltóztatott Fels. Urunk hosszas és ditséretes szotgálatjaiknak tekintetéből kegyelmesen kinevezni.

Bétsben, a' multt esztendőben, a' Városi Protocollumok szerént, a' belső és külső városokat öszve vévén 5720 férfi, és 5508 leány, egy ösumnában 11,228 gyermekek kereszteltettek meg, 409-en pedig halva jöttek a' világra. A' megholtaknak a' száma 12,742-re megy, kik közül 3137-en emberkorban lévő férfiak, 2964 asszonyok, 3515 férfi, és 3126 leány gyermekek voltak. A' nyavalyák, mellyek miatt ezek a' halálozások történtek; ekként adának elő: rothasztó hideglelésbe 405; gutaütésbe 469; fenébe 605; tüdő gyuladásba 119; bélgyuladásba 25; vérhasba 284, vizibetegségbe 1334; tüdő veszésbe 122; szárazbetegségbe 1813; nyakgyuladásba 123; himlőbe 8; szerentsétlen esetek miatt 87-en multak - ki. 60-an éltek 90—100 esztendőt, — és ezek között ketten 100-on fellyül. Ugyan a' multt esztendőben 2205 házassági öszvekelések történtek.

Dr. de Carró úrnak kinek büdösköfüstölő intézetéről már több ízben emlékeztünk, napról napra több követőji akadnak. Nem tsak az Austriai Monarchiá-

ban több helyeken; de még külföldön is vagy készítettek már, vagy pedig szándékoznak az ő Intézetének mustrájára hasonlót felállítani. Maga ez a' Dr. úr, már 9 a' magáéhoz hasonló készületet küldött-el ide 's tova, nevezetesen pedig: Posonba, Temesvárra, Szombathelyre, Brünnebe, Köszegre, Breslauba, Romába, Bukarestbe, és Odessába. Már ha ezen helyeken mindenütt szorgalmatossan feljegyeznék a' nálok levő készületekkel tett operatzióknak következéseit, és ezt Bétsbe megírnák: úgy mind jobban kivilágosodna, hogy mit lehet ezen intézetektől várni, mit nem? Ez azonban bizonyosan meg fog történni, ha másért nem is, legalább azért hogy a' készületeknek állapotjáról, az azokon ne talán az úton történt hibákról tudósíttasson azoknak a' küldőjök.

* * *

Szarras által történt Szét szerentsét-halál

A' közelebb multt esztendő Octoberjének elején Baváriának Muskau nevezetű Uradalmában hajtókkal való vadászat tartódván, egy bészorúlt szarvas neki ivamodik, 's keresztül ront a' kajtókon. Egy Gablenti paraszt fiján kívül, minden hajtó félve ugrott a' vad elöl de ez, vagy azért, hogy a' dolgot jókor észre nem vette, vagy pedig hogy a' szarvas keresztül való rohanása megakadoztatására elég erőt hitt magában lenni, nem vette szaladásnak a' dolgot. A' szarvas neki rohanván, úgy a' vakszemébe szúrt, hogy a' szarva hegye egészszen keresztül ment a' fején, 's a' szerentsétlen a' szarván akadt. Akadályoztatván a' szarván függő tereh által sebes futásában a' szarvas, tsak hamar lerogyott, 's ketté tört a' deréktsonija. A' szegény legény kevés idő múlva megkölt, a' szarvas pedig agyon lövődött.

Még szomorúbb vége lett egy Kamm nevezetű vadaskert gondviselőjének Sziléziában. Ugyanis, a' múlt esztendő Octoberjének végén a' kertbe ment, hogy a' vadakat megégetné. Hoszszalván ott mulatása idejét a' leánya, egy szolgálval késő estve utánna megyen. A' kúlts benne vólt a' zárban, de az ajtó belölről bé vólt tsukva. Kinyitván még is valami módon az ajtót, bémentek a' kertbe, 's keresték lámpásnál a' gondviselőt; de minden vizsgálódások haszontalan vólt. Más nap korán reggel iszonyodva találta halva a' szegény leány szerentsétlen attyát egy bokor alatt. Testének első részén 43. a' hátúlson 7 sebek vóltak; mellyek között sok vólt halálos. De még is azon iszonyú szúrás lehetett fő oka halálának, melly 4 hüvelyknyire ment bé az 5-dik 6-dik oldalbordája között. A' hátgeréntz mentiben lemenő vastag húsban egy szarvas szarv hegyét találtak. Ez a' szerentsétlen annyira magához szoktatta a' szarvasokat és özeket, hogy azok széltire ettek a' markából. Mind az Ura Gróf Kospoth mind más vadászsemperek gyakran intették szegényt, hogy a' him szarvasnak, kivált a' dühödés idejen nem lehetne hinni, sőt egy him szarvas magais intette az által, hogy hozzá döfött az előtt valami 3 héttel, mely döfésben az órája üvege eltört.

H í r a d á s.

Méltóságos Gróf Tolnai Festetits György úr ö Excellentziája Urodalmainak Directiója által hirül adatik, hogy Keszthelyen egy Mathematicus Adjunctusi Hivatal üres, mellyre egy alkalmas személy kerestetik. Kötelessége lészen ezen Adjunctusnak, télen által November hónap kezdetétől fogva Aprilis végéig a' hozzá utasítandó Urasághéli Praktikánsokat bizonyos tzéljokhoz képest kiszabott tár-

gyakban tanítani, nyáron pedig Május elejétől October hónap végéig geometrica mérésekkel, nem külömben az Erdők' megbetsülésével és Regulatiojával foglalatoskodni, 's ezekben a' melléje adott Pranktikánsokat is oktatni, és gyakorolni; e' mellett a' kívántató esetekben a' Georgikonban a' Matheseos Professort supplálni fogja. Fizetése határoztatik, szabad szállás mellett, esztendőnként való 1200 for. V. Czédulában, ezen kívül tanítványainak próbatételei alkalmatosságával, nem külömben a' mérésektől járó, 's a' bizonyított igyekezethez mérsékelt remuneratiókban, továbbá fizetésének esztendőnként való bizonyos procentualis nagyobbításában. A' kinek tehát ezen Hivatalhoz kedve vagyon, jövő Aprilis hónap 10-dik napjáig személlyesen vagy írásban az itteni Directionál jelentse magát, 's arra való alkalmas voltát békibizonyítsa; mellyre az kívántatik, hogy a' Mathematica tudományokban és a' deák nyelvben is annyira jártas legyen, hogy abban tanithasson; e' mellett szükséges, hogy erköltsei által is ajánlja magát, és tudománybéli bizonyosság leveleket elő mutasson. Azon Adjunctusi Hivatalnak kedvelői Bétsben is jelenthetik magokat Fő Tiszt. Wilde Ferentz Urnál az Universitásnál a' Philosophica Tudományok' Cs. Kir. Vice Directoránál, vagy Hautschel József Urnál a' Mathesisnek a' Bétsi Cs. Polytechnicum Institutumban rendszerint való, az Universitásban pedig Supplens Professoránál, Pesten pedig Teként. Hadály Károly Királyi Tanácsos és Matheseos Professor Urnál, vagy Tek. Schmidt György Geometriae practicae Prof. Urnál, kik e' tárgyban bővebb tudósítást fognak adni. Keszthely Karátson Havának 29-dik napján 1817.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Januarius 13-dikén 297½ — 14-dikén 296½ — 15-dikén 298½ — forintot.